

59 שאין לרבי יהודה מקור ללמוד שגם טריפה ששחטה מטמאת בבית
 60 הבליעה. ועוד קשה על עצם הדברים שדימית טריפה לטמאה
 61 ומתוך כך הוצרכת ללימוד מיוחד שחלבה של טריפה טהור, מי
 62 איכא למילף – האם אפשר ללמוד מן טריפה מן טמאה, הלא יש לחלק
 63 ביניהן ולומר, מן טמאה לא היתה לה שעת הכושר – (שעה שבה
 64 היתה ראויה וכשרה), שמעודה היתה אסורה, ואילו מן טריפה היתה
 65 לה שעת הכושר קודם שנטרפה, ועל כן אין ללמוד את טריפה
 66 הקלה, שהיתה מותרת בעבר, מטמאה החמורה שהיא אסורה מאו
 67 ומעולם, ואין צורך ללימוד מיוחד ללמוד הימנו לטהר חלב טריפה.
 68 וכי תימא – ואם תאמר שאכן כדברין אין ללמוד בהמה ועוף
 69 שנטרפו מבהמה ועוף טמאים, משום החילוק האמור, אמנם עדיין
 70 מן טריפה מן טמא – (שנטרפה עוד קודם לידתה) מי איכא למימר –
 71 מה נאמר שם, הלא אותה ודאי יש לדמות לטמאה, ועל כן הייתי
 72 אומר שטריפה מבטן חלבה טמא כחלב בהמה טמאה ולכן אמרה
 73 התורה שגם 'חלב טריפה' טהור, אם תאמר כך, אשיב על דברין
 74 שגם טריפה כזו אין ללמוד מטמאה, משום שיש לפרוך ולומר מה
 75 לטריפה מבטן שאף שלא היתה לה שעת הכושר, אבל מן טמאה
 76 איכא – במין טריפה מצאנו שיש בו שעת הכושר כשנטרפה לאחר
 77 שנולדה, ולפיכך אין ללומדה מטמאה שהיא ללמוד טריפה מטמאה
 78 בו שעת הכושר. ונמצא שאי אפשר לה ללמוד טריפה מטמאה
 79 כלל, ולא הוצרכה התורה לרבות חלב טריפה שמתה שאינו טמא,
 80 ושוב שבה השאלה 'חלב טריפה' שכתבה התורה למה לי.
 81 הגמרא מתרצת ש'חלב טריפה' וכן 'חלב נבילה' נצרכים ללימוד
 82 אחר: אלא אמר רבא, מה שריבתה התורה 'חלב טריפה' אין זה
 83 בכדי לומר שחלבה טהור, אלא נאמר כן משום שבסופו של הפסוק
 84 הזכר איסור אכילת חלב ('ואכול לא תאכלוהו'), והתורה שהוכירה
 85 בתחילתו 'חלב נבילה' ו'חלב טריפה' אמרה בכך ש'בא איסור
 86 אכילת נבילה ויחול על איסור אכילת חלב, וכן ש'בא איסור
 87 אכילת טריפה ויחול על איסור אכילת חלב, שלא נאמר שאין
 88 איסורי אכילת נבילה וטריפה חלים על איסור חלב שקדם להם,
 89 והאוכל חלב נבילה או חלב טריפה יעבור רק על איסור אכילת חלב,
 90 שלכן הזכירו 'חלב נבילה' ו'חלב טריפה' בפסוק זה האומר 'ואכול
 91 לא תאכלוהו' ללמד שהאוכלם עובר גם על איסורי נבילה וטריפה.
 92 וצריכי – צריכה התורה להשמיע שגם איסור נבילה וגם איסור
 93 טריפה חלים על איסור חלב, ואין די להשמיע זאת באחד מהם
 94 וללמוד הימנו לשני, דא' אשמעינן – שאם היתה משמיעה התורה
 95 רק שאיסור נבילה חל על איסור חלב, הייתי אומר שהרי זה משום
 96 שנבילה חמורה, דמטמאי – שיש בה טומאה, אכל איסור מריפה
 97 שאינו חמור כאיסור נבילה, שטריפה אין בה טומאה, אימא – הייתי
 98 אומר שלא יחול על איסור חלב. וא' אשמעינן – ואם היתה משמיעה
 99 התורה רק שאיסור מריפה חל על איסור חלב, הייתי אומר שהרי זה
 100 משום שטריפה חמורה דאיסורה הוא כבר מתייב, אכל איסור
 101 נבילה שאינו אלא לאור מיתה, אימא – הייתי אומר שלא יחול על
 102 איסור חלב. צריכי – הוצרכה התורה לומר בפירוש שגם איסור
 103 נבילה וגם איסור טריפה חלים על איסור חלב.
 104 הגמרא שבה לדרן בעוף שנטרף, שנחלקו בו רבי מאיר ורבי יהודה
 105 אם שחיטתו מטהרתו מידי טומאת בית הבליעה כמבואר לעיל (טט),
 106 והגמרא ביארה בדעת רבי יהודה שטובר שעוף טריפה ששחט
 107 מטמא בבית הבליעה, שלמד זאת ממה שאמרה תורה (ויקרא ח טז)
 108 'וכל נפש אשר תאכל נבילה וטריפה וגו' וכיבס בגדי ורחץ במים
 109 וטמא עד הערב וטהר', שמפסוק זה למדים את דין טומאת בית
 110 הבליעה שבעוף, שמה שאמרה תורה 'טריפה' בא לומר שאפילו
 111 טריפה ששחטה מטמאת בבית הבליעה.
 112 הגמרא מבררת את דעת רבי מאיר החולק על רבי יהודה. שואלת
 113 הגמרא: צריכי מאיר, הסובר ששחיטת עוף מטהרת טריפתו מידי
 114 טומאת בית הבליעה, הא' מריפה' שאמרה תורה מא' עביר ליה –
 115 מה הוא למד מכך ולשם מה כתבה זאת התורה. משיבה הגמרא: מה
 116 שאמרה תורה 'טריפה', מ'בעי ליה – (נצרך) למעוטי שחיטה בעוף

1 הגמרא מקשה שמעתה גם אין צורך ללמוד מ'חלב טריפה' שחלב
 2 בהמה טמאה אינו טהור. מקשה הגמרא: אם כדברין שמה שעוף
 3 טמא אינו מטמא בבית הבליעה נלמד מ'נבילה' האמורה בפסוק (ויקרא
 4 כב ח) 'נבילה וטריפה לא יאכל לטמאה בה', שרק עוף טהור שאיסורו
 5 משום נבילה בלבד מטמא, אם כן הא' נמי – גם דין זה שחלב בהמה
 6 טמאה אינו טהור, תיפוק לי' – יש ללומדו מ'חלב נבילה', האמור
 7 בפסוק (ויקרא כד ז) 'וחלב נבילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה ואכל
 8 לא תאכלוהו', שכיון שהפסוק מדבר על חלב שאסור באכילה, אין לנו
 9 מקור לומר שטהרת חלב כוללת גם חלב של בהמה טמאה, שהלא
 10 יש לומר שטהרה התורה רק חלבו של מי שאיסורו משום 'כל
 11 תאכל חלב נבילה' בלבד ואילו נשחט היה בשרו מותר, וצאתה זו
 12 – חלב בהמה טמאה שאין איסורה משום 'כל תאכל' [חלב נבילה]
 13 אלא משום 'כל תאכל טמא', ואין צריך ללומדה מ'טריפה'.
 14 הגמרא מתרצת שאכן 'חלב טריפה' לא בא ללמד על חלב בהמה
 15 טמאה אלא בא ללימוד אחר. מתרצת הגמרא: אכן דין זה שחלב
 16 בהמה טמאה טמא נלמד מ'נבילה' ועבורו לא היה צורך שתכתוב
 17 התורה גם 'טריפה', אלא הא' – (זו) 'חלב מריפה' האמורה בטרת
 18 חלב, מ'בעי לאיתוי' – נצרך לרבות לטהרה זו גם חלב ה'ה טהורה
 19 שמתה, שאף הוא טהור, ומה שהוצרכה התורה לרבותו זהו משום
 20 ש'לקא דעתך אמינא' – שהיה עולה על דעתך לומר שכיון שהפסוק
 21 מדבר על חלב שנטמא באכילה, כאמור לעיל, יש ללמוד מכך שלא
 22 טיהרה התורה שטומאה אלא רק חלב של מי שחלבה אסור
 23 באכילה ו'שעה מותר באכילה', יצאת זו – חיה שחלבה ו'שעה
 24 מותר', ועל כן לא טיהרה בה התורה את חלבה, קא משמע לן –
 25 משמענו הפסוק 'טריפה' שאין הדבר כן, אלא כל שיש במינו איסור
 26 טריפה, הותר חלבו, וכיון שחיה טריפה אסורה באכילה, אף חלבה
 27 טהור ואינו מטמא.
 28 הגמרא דוחה שחלב חיה שמתה אינו טהור: אמר ליה, כיצד אתה
 29 אומר שחלב חיה שמתה טהור, מאי שנא – במה שונה בהמה
 30 מן טמאה שאין חלבה טהור, ומשום דאין חלבה חלוק בדינו מ'שעה
 31 אלא שניהם דין אחד להם שהם אסורים באכילה, ולפיכך אינה
 32 בכלל הפסוק המטהר את החלב העוסק רק במי שחלבו אסור אינה
 33 'כל תאכל חלב בלבד', וכאמור לעיל, ה'ה נמי – גם כן אין לטהר
 34 את חלבה, ומשום שאין חלבה חלוק בדינו מ'שעה אלא שניהם דין
 35 אחד להם שהם מותרים באכילה, ולפיכך אף היא כשמתה אינה
 36 בכלל הפסוק המטהר את החלב. ועוד יש לדחות את דברין, ה'תב
 37 – הלא נאמר בפסוק 'ואכול לא תאכלוהו', ואם כן מפרש בו שאינו
 38 מדבר בחיה שחלבה מותר באכילה. ונמצא ש'חלב טריפה' לא בא
 39 ללמד על חלב חיה טהורה, וקשה למה נאמר.
 40 הגמרא מיישבת באופן אחר ש'חלב טריפה' בא לגופו וללמד שגם
 41 חלב טריפה טהור: אלא אמר רבא, מה שאמרה התורה 'חלב
 42 מריפה', לגופיה איצטרך – בא הדבר לטריפה עצמה, ולומר
 43 שכשמתה חלבה טהור, ומה ששאלת (לעיל טט) שאם טריפה חיה הרי
 44 נבילה אמורה, תשובתך היא שהוצרכה התורה ללמד זאת בכדי
 45 שלא תאמר שהואיל ובהמה מטמאה אסורה באכילה כבר מתייב,
 46 כלומר שאין שחיטה מתירתה, וכן בהמה שהיא מריפה אסורה
 47 באכילה כבר מתייב, ואין שחיטתה מתירתה, על כן היה לנו ללמוד
 48 זו מזו בבנין אב ולומר, מה בהמה מטמאה חלבה מטמא אף בהמה
 49 שהיא מריפה חלבה מטמא, ומשום כך הוצרכה התורה לכתוב חלב
 50 טריפה במיוחד, לומר שאף הוא טהור.
 51 הגמרא דוחה שחלב טריפה אינו צריך לימוד מיוחד לטהרו. מקשה
 52 הגמרא: אי ה'כי – אם כך שהיה מקום להשוות בהמה שנטרפה
 53 לבהמה טמאה, אם כן נאמר שהא' נמי – גם מה שנאמר 'טריפה'
 54 בטומאת נבלת, עוף טהור, מ'בעי – (נצרך) לגופו ללמד שגם עוף
 55 שנטרף ומת מטמא בבית הבליעה, שלא תאמר ותלמד עוף שנטרף
 56 מעוף טמא בבנין אב, שהואיל ועוף מטמא אסור באכילה וכן
 57 מריפה בעוף אסורה באכילה, מה עוף מטמא אינו מטמא בבית
 58 הבליעה אף מריפה בעוף אינה מטמאה בבית הבליעה, ונמצא

6 וְנִעְבְּדְךָ – או בבהמה שעשאוה בעליה עבודה זרה והשתחוו לה.
 7 וכן אם נתערבו הזבחים בבהמות שלא נפסלו להקרבה מחמת
 8 עבירה שנעשתה בהם, אלא מטעמים אחרים, כגון שנתערבו בַּאֲתָנָן
 9 – בבהמה שנתנה לזונה בשכרה, וּמְחִיר – או בבהמה שהחליפה
 10 תמורת כלב, ששניהם פסולים להקרבה,

1 שְׁהִמִּית אֶת הָאֶדָם, והידיעה על כך היתה עַל פִּי עַד אֶתְּךָ, או עַל פִּי
 2 הוֹדֵאת הַבְּעֻלִים, שאז אין השור בסקילה ומותר בהנאה, אלא שפסול
 3 להקרבה. או נתערבו זבחים כשרים בְּרוֹבְעַ – בשור שרבע אדם,
 4 וְנִרְבַּע – או בבהמה שנרבעה לאדם, או בַּמּוֹקְצָה – בבהמה שיחודה
 5 הבעלים להקריבה לעבודה זרה ועדיין לא הקריבוה ולא השתחוו לה,

המשך ביאור למס' זבחים ליום רביעי עמ' א

44 בכזית, כך גם טומאת בית הבליעה היא בכזית. שואלת הגמרא: וכי
 45 לדין זה הוצרך הפסוק האמור, וְתִיפּוּק לִי מִקֶּרְבָּא קָמָא – ומדוע לא
 46 תלמד זאת מן הפסוק הראשון בו נאמר וְכֹל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבִילָה
 47 וטריפה' וגו', שְׂמֵרָתָאֲפִקִיָּה רְחֻמְנָא – (ממה שהוציאנו תורה) לדין זה
 48 בְּלִשְׁוֹן אֲכִילָה יש ללמוד ששיעורו כשיעורי אכילות של תורה שהן
 49 בכזית. משיבה הגמרא: שני הפסוקים נצרכים, הַד מֵהֶם ללמד
 50 לְשִׁיעוּר כְּמוֹת הָאֲכִילָה המטמאת בבית הבליעה שהוא בְּכֹזֶיֶת, וְהַד
 51 מֵהֶם ללמד לְשִׁיעוּר זֶמַן הָאֲכִילָה שהוא בְּכֹזֶיֶת – (במשך זמן הנצרך
 52 עבור) אֲכִילַת פֶּרֶס – (חצי) ככר לחם, שאינו נטמא אלא אם אכל
 53 את הכזית בשיעור זמן שהוא יכול לאכול חצי ככר לחם, שכשם
 54 שאין חייבים על אכילת איסור אלא אם אכל כזית בכדי אכילת
 55 פרס, כך אין נבלת עוף טהור מטמאת בבית הבליעה אלא אם אכל
 56 כזית הימנה בכדי אכילת פרס. ומה שלשיעור זמן האכילה נצרך
 57 פסוק נוסף, ואין למדים זאת מן הפסוק הראשון עצמו המלמד על
 58 שיעור כזית, משום שסֵלֶקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא – היה עולה על דעתך
 59 לומר שהוֹאֲלִיל טומאת בית הבליעה חִידוּשׁ הוּא, שלא מצינו בכל
 60 התורה טומאה כיוצא בה שאינה מטמאת מבחוץ אלא בבית
 61 הבליעה, ועל כן תהא חמורה טומאה זו שאפילו אם אכלה בשיעור
 62 זמן של יוֹתֵר מִכֹּזֶיֶת אֲכִילַת פֶּרֶס, נְמִי לִיטְמָא – (גם כן יטמא), קָא
 63 מְשַׁמְעֵ לָן – משמיעתנו התורה בפסוק השני שאין זה כך, אלא גם
 64 שיעור זמן האכילה הוא ככל איסורי אכילה שבתורה שהוא בכדי
 65 אכילת פרס.
 66 הגמרא מביאה ברייתא המפרשת את הפסוק המסתר חלב נבילה
 67 מטומאה: תִּנְנוּ רַבֵּנָן נֶאֱמַר בְּתוֹרָה (ויקרא ז כד) וְחֹלֶב נְבִילָה וְחֹלֶב טְרֵפָה
 68 יַעֲשֶׂה לְכֹל מִלְּאֲכָה וְאָכַל לֹא תֹאכְלוּהוּ, בְּחֹלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה שְׂמֵתָה
 69 הַכֶּתוּב מִדְּבָר, וללמדך שאף שבשרה מטמא, חלבה אינו מטמא. אֵתָה
 70 אוֹמֵר שְׂבֻחֵלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה הַכֶּתוּב מִדְּבָר וְלִטְהַרוּ מִיַּד טוֹמְאוֹת
 71 נְבִילָה, אוֹ שְׂמָא אִינוּ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּחֹלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה, שאותו טיהרה
 72 תורה. תשובה לדבריך, אֲמַרְתָּ שֶׁהַכֹּזֵב מִיָּהֵר בַּהֵמָה שאין בה טומאת
 73 נבילה מִכֹּלֵל – (משום שהיא) שְׁחוּטָה, שכל שנשחטה אינה מטמאת,
 74 וְכֵן מִיָּהֵר הַכֹּזֵב בַּהֵמָה שְׂמֵתָה שאין בה טומאת נבילה מִכֹּלֵל
 75 – (מטעם שהיא) חֹלֶב, כלומר שחלב נבילה אינו מטמא, ויש ללמוד זה
 76 מזה ולומר, מַה בְּשִׁטְיָהֵר הַכֹּזֵב מִכֹּלֵל שְׁחוּטָה, לא טיהר אלא
 77 בַּהֵמָה טְהוֹרָה וְלֹא בַּהֵמָה טְמֵאָה, שבה אין שחיטה מועילה
 78 לטהרה, אֵף בְּשִׁטְיָהֵר הַכֹּזֵב מִכֹּלֵל חֹלֶב, לא טיהר אלא בַּהֵמָה
 79 טְהוֹרָה וְלֹא בַּהֵמָה טְמֵאָה, וחלב בהמה טמאה יש בו טומאת נבילה.
 80 אוֹ שְׂמָא כֹּלֵל – (לך) לְדִרְךָ זו, כלומר דרוש זאת באופן אחר, מִיָּהֵר
 81 הַכֹּזֵב מִכֹּלֵל נְבִילָה, שנבילה אינה מטמאת, וּמִיָּהֵר הַכֹּזֵב מִכֹּלֵל
 82 חֹלֶב, שחלב אינו מטמא, מַה בְּשִׁטְיָהֵר מִכֹּלֵל נְבִילָה לא טיהר אלא
 83 בְּטְמֵאָה וְלֹא בְּטְהוֹרָה, אֵף בְּשִׁטְיָהֵר מִכֹּלֵל חֹלֶב לא טיהר אלא
 84 בַּהֵמָה טְמֵאָה וְלֹא בַּהֵמָה טְהוֹרָה, והיה לנו לומר שחלב בהמה
 85 טהורה יש בו טומאת נבילה. אֲמַרְתָּ, כיצד נלמד עתה,

1 באופן שְׁהִיָּא נַעֲשִׂית לְפָנִים העורה, שאינו מטמא בבית הבליעה,
 2 וכמו שהובא מברייתא לעיל (טו).
 3 הגמרא מבארת מנין למד רבי יהודה שיעור שנשחט בפנים אינו
 4 מטמא. שואלת הגמרא: וְרַבִּי יְהוּדָה הלומד מ'טריפה' לרבות עוף
 5 טריפה שנשחט משטמא בבית הבליעה, מהיכן הוא למד למעט עוף
 6 שנשחט בעורה שאינו מטמא בבית הבליעה. משיבה הגמרא:
 7 'טְרִיפָה' אֲהֲרִינָא בְּתִיב – פעם נוספת נאמרה 'טריפה' בנבלת עוף
 8 טהור, שמלבד הפסוק האמור לעיל קיים פסוק שני אודות טומאת
 9 בית הבליעה, ובו נאמר (ויקרא כב ח) 'נבילה וטריפה לא יאכל לטמאה
 10 בה אני ה', ומה שנאמר בו 'טריפה' בא ללימוד זה, למעט עוף
 11 הנשחט בעורה משומאת בית הבליעה.
 12 הגמרא מבארת מה לומד רבי מאיר מ'טריפה' שנאמרה בפסוק
 13 השני. שואלת הגמרא: וְרַבִּי מֵאִיר הלומד זאת מ'טריפה' שנאמרה
 14 בפסוק הראשון, מה הוא דורש מ'טריפה' שנאמרה בפסוק השני.
 15 משיבה הגמרא: הַד 'טריפה' בא לְמַעוּטֵי שְׁחִיטָה בעוף באופן שְׁהִיָּא
 16 נַעֲשִׂית לְפָנִים העורה, שאינו מטמא בבית הבליעה, וכאמור, וְהַד
 17 'טריפה' בא לְמַעוּטֵי נְבִילַת עוֹף טְמֵאָה, שטומאת נבלת עוף בבית
 18 הבליעה אינה נוהגת אלא בעוף טהור שיש במינו איסור טריפה,
 19 ואינה נוהגת בעוף טמא שאין במינו איסור טריפה, שהוא אסור בין
 20 נטרף ובין לא נטרף.
 21 הגמרא מבארת מנין למד רבי יהודה שיעור טמא אינו מטמא בבית
 22 הבליעה. שואלת הגמרא: וְרַבִּי יְהוּדָה, הדורש את שתי הפעמים
 23 שנאמר 'טריפה' בנבלת עוף טהור, אחת לרבות עוף טריפה שנשחט
 24 שהוא מטמא בבית הבליעה, והשניה למעט שחיטת עוף בעורה
 25 שאינה מטמאת בבית הבליעה, מהיכן הוא לומד למעט עוף טמא
 26 מטומאת בית הבליעה. משיבה הגמרא: רבי יהודה מְגוּף הפסוק
 27 'נְבִילָה וְטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטִמְאָה בָּהּ' נִפְקָא לִיה – (הוא לומד זאת),
 28 שלא היה צריך לומר שנבילה מטמאת באכילתה, אחר שכבר למדנו
 29 את דין טומאת בית הבליעה בעוף טהור מהפסוק 'וכל נפש אשר
 30 תאכל נבילה וטריפה' וגו', וכאמור, ולמד ממנו רבי יהודה דין זה,
 31 וכאמור משמו בברייתא המובאת לעיל (טו), רבי יהודה אומר יכול
 32 תהא נבלת עוף טמא מטמאת בבית הבליעה, תלמוד לומר
 33 נבילה וטריפה לא יאכל, מי שאיסורו משום כל תאכל נבילה, יצא זה
 34 שאין איסורו משום כל תאכל נבילה אלא משום כל תאכל טמא.
 35 הגמרא מבארת מה לומד רבי מאיר מהפסוק השני בנבלת עוף
 36 טהור. שואלת הגמרא: וְרַבִּי מֵאִיר הדורש למעט עוף טמא מטומאת
 37 בית הבליעה ממה שאמרה תורה 'טריפה', תֵּאֵי – פסוק זה 'נְבִילָה
 38 וְטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטִמְאָה בָּהּ', שיש בו יתור, שלא היתה צריכה
 39 התורה לומר שנבילה מטמאת באכילתה, וכאמור, מֵאִי עֵבִיד לָהּ –
 40 מה הוא למד הימנו. משיבה הגמרא: פסוק זה בא ללמד לְשִׁיעוּר
 41 אֲכִילָה המטמאת בבית הבליעה שהוא בְּכֹזֶיֶת, שכיון שאמרה תורה
 42 שלא יאכל נבילה לטמאה בה, למדנו ששיעור טומאת בית הבליעה
 43 הוא כשיעור איסור אכילת נבילה, וכשם שאיסור אכילת נבילה הוא

59 ספיקו של רבי ירמיה, אָמַר לִיה אֲפִי לרב דימי, מִכָּל־ל – מספק זה
 60 יש ללמוד שהיה פשוט לו דַּעְגְלָה עֲרוּפָה מְהוּרָה הִיא, אף שלא
 61 נשחטה והרי היא נבילה. אָמַר לִיה רב דימי לאביי, אִין – אכן כך
 62 הוא, שעגלה ערופה טהורה היא, וטעם הדבר, אָמַר רַבִּי יְצִיב – אמרו
 63 חכמי בית מדרשו של רבי יצאי, 'כַּפְרָה' כְּתִיב כֹּה בעגלה ערופה,
 64 שנאמר (דברים כא ח) 'כִּפֹּר לַעֲמֹק יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ ה' / כִּכְרָשִׁים שגם
 65 הם מכפרים, ולפיכך אין בה טומאה, שעריפתה היא מעשה הכשרה
 66 כשחיטה ומליקה בקדשים, ומוציאה מידי טומאת נבילה.

67 הגמרא דנה בדברי רב דימי שעגלה ערופה טהורה היא: מְתִיב
 68 [מקשה] רַב נְתָן אָבוֹת דְּרַב הוֹנָא (פַּר נְתָן), שנינו בברייתא, נאמר
 69 בפסוק (ויקרא יב ד) 'וְחָלַב בְּבִלָּה וְחָלַב טְרֵפָה יַעֲשֶׂה לְכָל מְלֹאכֶה וְאָכַל
 70 לֹא תֹאכְלוּהוּ', שחלב בהמה טהורה שמתה אין בו טומאת נבילה,
 71 אִין לִי ללמוד מפסוק זה לטהר אֵלָא חֲלָב שְׂאֵסוֹר פְּאִכְלִיה כּאמור
 72 'אָכַל לֹא תֹאכְלוּהוּ', וּמוֹתֵר בְּהֵנָא, כּאמור 'יעשה לכל מלאכה',
 73 אולם חֲלָב שֶׁל שׂוֹר הַנִּסְקָל וְעוֹגְלָה עֲרוּפָה שהם אסורים בהנאה
 74 ואין חלביהם דומים לחלב שבו דיבר הכתוב, מִנֵּין שאף הם טהורים,
 75 תְּלָמוּד לֹמַר בפסוק הסמוך מלפניו (שם יב א) 'כֹּל חֲלָב שׂוֹר וְכֹשֶׁב
 76 וְעֹז לֹא תֹאכְלוּ', והרי זה בא לרבות גם חלב האסור בהנאה, שאף
 77 בו דיבר הפסוק שלאחריו וטיהרו מטומאת נבילה. ומעתה קשה, וְאִי
 78 סְלִקָא דַּעְתָּךְ – אם עולה על דעתך לומר שְׂעוֹגְלָה עֲרוּפָה מְהוּרָה
 79 הִיא ואין בה כלל טומאת נבילה, וכי הוצרך הכתוב ללמדנו שחלבה
 80 טהור, הלא היא עצמה טהורה היא, והיתכן שהיא מְהוּרָה וְחֲלָבָה
 81 מְטָא, ומוכח שעגלה ערופה יש בה טומאת נבילה, ועל כן הוצרך
 82 הפסוק לטהר את חלבה.

83 מתרצת הגמרא: הִיכָא דַּעְתָּךְ מִיעָרְךָ – באופן שערף את העגלה, לֹא
 84 אִיצְטְרִיכָא לִיה – אכן לא הוצרך הפסוק לטהר את חלבה, שמאחר
 85 שהיא עצמה טהורה ודאי שגם חלבה טהור. כִּי אִיצְטְרִיכָא הִיכָא –
 86 מה שהוצרך הפסוק הוא באופן דְּשִׁחְטָה מִיִּשְׁחָט – ששחט את
 87 העגלה, שכיון שלא נערפה כדינה, לא נטהרה מידי נבילה, ובאה
 88 התורה לומר שחלבה טהור אף שהיא טומאה.
 89 מקשה הגמרא: אף שאין לטהרה מידי נבילה משום עריפה, שהרי לא
 90 נערפה, אָךְ עדיין קשה וְתִיהֵי לִיה – שתועיל לה הַשְּׁחִיטָה שנשחטה
 91 לְטַהֲרָה מִיְדֵי נְבִילָה, ואף שלא התירתה שחיטה זו לא באכילה ולא
 92 בהנאה, וטעם הדבר, שלא מצינו בהמה טהורה שחוטטה שיש בה
 93 טומאת נבילה, ושבה הקושיא שכיון שהיא טהורה ודאי גם חלבה
 94 טהור ואין צריך פסוק לטהרו. מתרצת הגמרא: לֹא צְרִיכָא – לא
 95 הוצרכנו לטהר חלב עגלה ערופה אלא באופן שְׂמַתָּה, שלא נערפה
 96 ולא נשחטה, שאין מה שיטהרנה מידי נבילה, ועל כן הוצרכה תורה
 97 לומר שחלבה טהורה אף שהיא אסורה בהנאה.

98 הגמרא מבררת מאימתי עגלה ערופה אסורה בהנאה. שואלת
 99 הגמרא: מאחר שאמרת שעגלה ערופה שמתה אסורה בהנאה
 100 [שליפכך הוצרכה תורה לרבות שאף על פי כן חלבה מותר], מִכָּל־ל
 101 י – יש לדייק מכך דְּכַבֵּר מְחִיִּים העגלה אֲסוּרָה בהנאה, ולא העריפה
 102 היא שאוסרתה, שאם העריפה היא זו שאוסרתה הרי כאן שלא
 103 נערפה היתה צריכה להיות מותרת בהנאה, והאם אכן כך הוא הדבר
 104 שנאסרת מחיים. אומרת הגמרא: אִין – אכן מחיים היא נאסרת.
 105 אָמַר רַבִּי יְצִאי, נְבִילָה זֶמַן מאימתי היא נאסרת בחייה, שְׂמַעְתִּי,
 106 וְשִׁכַּחְתִּי מה שמעתי, וְנִסְכְּבִין חֲבֵרִיא לְמִימַר – וסברו התלמידים
 107 לומר שִׁירְדְתָה קֵל העגלה הערופה לְנַחַל אִיתָן הִיא אוֹסְרָתָה
 108 בהנאה.

הדרן עלך חטאת העוף

פרק שמיני - כל הובחים

110 הפרק שלפנינו נקרא 'פרק התערבות', לפי שכולו עוסק בדברים
 111 המותרים והאסורים שנתערבו זה בזה. כתערובת בעלי חיים הכשרים
 112 והפסולים להקרבה, תערובת קרבנות, תערובת דברים המותרים
 113 והאסורים באכילה ובהנאה.

1 הלא כְּשֵׁמָא [כשלמדים] כְּרִדְךָ זֶה נמצא שהיא – הלכה זו שחלב
 2 בהמה טהור, נאמרה בְּהַמָּה מְהוּרָה ולא בבהמה טמאה, ואילו
 3 כְּשֵׁמָא [כשלמדים] כְּרִדְךָ זֶה, נמצא שהיא נאמרה בְּהַמָּה מְטָמָה
 4 ולא בבהמה טהורה, ואם כן אין ללמוד מכך דבר. תְּלָמוּד לֹמַר,
 5 'מְהוּרָה', לא דיברה תורה אלא בְּמִי שֵׁישׁ בְּמִינָה איסור אכילת
 6 מְרִיפָה, והיינו בהמה טהורה שכשהיא טריפה היא אסורה משום
 7 איסור אכילת טריפה, ובה דיבר הכתוב שחלבה טהור, וְאִיצְיָא
 8 מכלל דין זה אֵת חֲלָב הַבְּהֵמָה הַמְטָמָה שְׂאִין בְּמִינָה איסור אכילת
 9 מְרִיפָה, ועל כן חלב בהמה טמאה לא טיהרו הכתוב הוא טמא.
 10 וְעַדִּין לֹא אוֹצִיא מכלל טהרת חלב האמורה בפסוק אֵת חֲלָב הַחֵיהָ
 11 שמתה. משום שֵׁישׁ בְּמִינָה איסור מְרִיפָה, תְּלָמוּד לֹמַר וְאָכַל
 12 לֹא תֹאכְלוּהוּ, לא דיבר הכתוב אלא בְּמִי שִׁחְלָבָה אֲסוּר באכילה
 13 וּבְשִׂרָה מוֹתֵר באכילה [אם נשחטה כדינה], והיינו בהמה טהורה,
 14 וְיִצָא חֲלָב חֵיהָ שמתה, שִׁחְלָבָה וּבְשִׂרָה מוֹתֵר [אם נשחטה כדינה]
 15 ואין איסור בחלבה, שאם מתה חלבה טמא, ואינו כחלב בהמה
 16 טהורה שמתה שהוא טהור.

17 הגמרא מבארת את האמור בברייתא שטיהר טמאה מכלל נבילה:
 18 אָמַר לִיה רַב יַעֲקֹב פַּר אַבָּא לְרַבָּא, כיון שנאמר בברייתא שטיהר
 19 מכלל נבילה בטמאה, אֵלָא מַעֲתָה נאמר שְׂנִבְלַת פְּהֵמָה מְהוּרָה הִיא
 20 דְּמִטְמָאָה טומאת נבילה, ואילו נְבִילָה פְּהֵמָה מְטָמָה לֹא מְטָמָה,
 21 היתכן לומר כן. אָמַר לִיה רבא לרב יעקב בר אבא, תמה אני, כִּמָּה
 22 סְבִי שְׂבִישְׁתּוּ כֹּה – וכי כה הרבה זקנים שכמותכם טעו בפירוש
 23 ברייתא זו, הלא הִסִּיפָא האומרת כן אֲתָאן [באה] לְעֵינֵי נְבִילַת עוֹף
 24 מְטָא, שטיהרה התורה עוף טמא נבילה מטומאת בית הבליעה ולא
 25 טיהרה עוף טהור, שעוף טמא שמת אינו מטמא בבית הבליעה ואילו
 26 עוף טהור שמת מטמא בבית הבליעה.

27 שנינו במשנה מלך ונמצאת טריפה, רבי מאיר אומר אינו מטמא
 28 בבית הבליעה. הגמרא מביאה מחלוקת בפרטי דין זה: אָמַר רַבִּי
 29 יוֹהָנָן, לֹא מְהוּרָה רַבִּי מְאִיר במליקה בעוף הפסול להקרבה משום
 30 טריפה, אֵלָא בְּעוֹפוֹת תְּמִימִין ששייכת בהם מליקה, אֲכַל בְּעוֹפוֹת
 31 כְּעֵלִי מוֹמִין, שאינם כשרים לקרבן, לֹא טיהר, שאם העוף הוא בעל
 32 מום הרי הוא מטמא בבית הבליעה. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וְאִפְּלוּ
 33 בְּעוֹפוֹת כְּעֵלִי מוֹמִין טיהר רבי מאיר. אִיתְמַר נָמִי – נאמר בבית
 34 המדרש עוד כדברים הללו, אָמַר רַב יְבִיבִי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מְטָמָה
 35 הִיא רַבִּי מְאִיר בְּעוֹפוֹת כְּעֵלִי מוֹמִין שנמלקו, וְאִפְּלוּ בְּאִוּוּיִן
 36 וְתִרְנַגְלוּיִן שנמלקו, שאינם מטמאים בבית הבליעה, ואף שאינם
 37 קרבים על המזבח כלל אף על פי כן מליקתם מוציאתם מידי טומאת
 38 בית הבליעה.

39 הגמרא דנה אם כשם שמליקה מועילה לטהר באזנים ותרנגולים כך
 40 תועיל עריפה לטהר בעז: כְּעֵי [נסתפק] רַבִּי יְרֵמְיָה, עָרַף עֹז בנחל
 41 איתן על חלל שמת, מֵהוּ שעריפה זו תועיל לפי רבי מאיר לטהר
 42 מידי טומאת נבילה, כשם שעריפת עגלה על החלל בנחל מועילה
 43 לטהרה מטומאת נבילה. טעם הספק הוא שכיון שנתבאר לדעת רבי
 44 אלעזר שרבי מאיר מטהר במליקת אזנים ותרנגולים משום שמצאנו
 45 מליקה המועילה בעוף, שכמו כן יש לומר בדעתו שטיהר בעריפת
 46 עז משום שמצינו עריפת עגלה המטהרת. וצדדי הספק הם, שיש
 47 לומר שמא מה שטיהר רבי מאיר במליקת אִוּוּיִן וְתִרְנַגְלוּיִן וסבר
 48 שהיא כמליקה המטהרת בתורים ובני יונה, מַעֲפָא מְאִי – טעם
 49 הדבר הוא, דְּמִינָא דְּעוֹפוֹת נִינְהוּ – שהם מין עוף, וכיון שמצאנו
 50 מליקה המטהרת בתורים ובני יונה שהם עופות, יש לטהר גם בשאר
 51 עופות, אֲכַל עֹז אפשר שאינו סובר שיש לטהר בעריפתו, אף
 52 שעריפת עגלה מטהרת, שהרי לֹא מִינָא דַּעְגְלָה הוּא – שאין העז
 53 מין עגלה, שהעז הוא מן הבהמות הדקות והעגלה היא מהבהמות
 54 הגסות. ואין ללמוד זה מזה. והצד השני של הספק הוא, או דִּילְמָא
 55 [שמא] עז מִינָא [מין] דְּבַהֲמָה הוּא כעגלה, ואפשר ללמוד זה
 56 מזה, ואין לחלק בין גסות לדקות.

57 הגמרא מבארת את דין טהרת העגלה הערופה עצמה: יְתִיב [ישב]
 58 רַבִּי דִּימִי וְקָאָמַר לֵיה לְהָא שְׂמַעְתָּא – ואמר סוגיא זו, כלומר את

המשך ביאור למס' זבחים ליום רביעי עמ' ב

משנה

1 המשנה שלפנינו עוסקת בבהמות קדשים הראויות להקרבה
2 שנתערבו בבהמות שאינן ראויות להקרבה, באיזה אופן נפסלת כל
3 התערובת, ובאיזה אופן שייך פדיון: **כָּל הַזְבָּחִים** הראוים להקרבה
4 **שְׁנֵתֵעָרְבוּ בְּחַמְאֹת הַמֵּתוֹת** - בבהמות הקדושות בקדושת קרבן
5 חטאת שפסולות להקרבה ודינם במיתה, או שנתערבו **בְּשׂוֹר הַנֶּסְקָל**
6 - שור שיש עליו עדים שהרג אדם ונגמר דינו בבית דין להסקל,
7

8 שהוא אסור בהנאה, **אֲפִילוּ** נתערבה בהמה **אֶחָת** פסולה **בְּרִיבּוֹא** -
9 בעשרת אלפים בהמות כשרות, **יָמוּתוּ בּוֹלָן**, משום שבעלי חיים
10 חשובים ואינם בטלים ברוב, ושמא יקריב את הבהמה הפסולה
11 להקרבה.
12 **נִתְעָרְבוּ זבחים כשרים בְּשׂוֹר הפסול להקרבה משום שְׁנֵעָרְבָה בּוֹ**
13 **עֲבִירָה**, דהיינו או בשור